

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Az MN hadtáp mozgósítási rendszerének alakulása az elmúlt tíz éves időszakban

Gombás Kálmán ezredes

A Magyar Néphadsereg mozgósítási rendszerében a felső vezetés döntése alapján 1979. évben jelentős korszerűsítés következett be.

Az ezt megelőző és 1979-ig érvényben lévő rendszer az 1967 évben kiadott „M” utasítás és annak végrehajtási utasításain alapult és gyakorlatilag több mint egy évtizedig szolgálta az „M” apparátus tevékenységének alapját. Emellett biztos alapokat teremtett a minőségileg új, a korszerű követelményeket minden tekintetben kielégítő új rendszerre történő problémamentes áttéréshez.

Az 1979. évi minőségi változás gyakorlatilag úgy fogható fel, mint az azt megelőző évtized mennyiségi változásainak összegeztet eredménye.

Visszatekintve az 1967-től 1979-ig eltelt időszakra nyugodtan megállapíthatjuk, hogy az MN és ezen belül az MN hadtápszolgálat mozgósítási rendszere komoly mértékben fejlődött, korszerűsödött. E cikkben a teljességre törekvés nélkül a fejlődést kívánom közzetadni részben a történelmi visszapillantás, részben pedig az összefüggések tisztázása érdekében. Egyúttal az MN hadtápszolgálat területén segítséget kívánok adni a mozgósítási feladatokat végrehajtó állományoknak a további tennivalókra, hogy ez által is gondolatokat ébresszek az alulról jövő kezdeményezéshez.

Mozgósítás hadtápbiztosítása tervezésének korszerűsítésével kapcsolatos feladatokat gyakorlatilag 1969 évben kezdtük meg és első alkalommal az az évi őszi szervezés során alkalmaztuk.

A bevezetett új rendszer eredményesen biztosította a két éves „M” tervezési időszakra történő áttérést és a hadtáp anyagi-technikai ellátottság két tagozattal lejjebb való ismeretét és irányítását.

Egyértelművé váltak a felső szintből kiinduló és az alulról-felfelé történő tervezési forma rendszabályai, továbbá a biztosítási, elosztási és átcsoportosítási elvek és jogkörök.

A mozgósítás anyagi biztosításának kidolgozásába és végrehajtásába bevont új középirányító szervek (MN Htp. Közp. „M” törzs, MN Htp. szolgálat főnökségeknél alárendelt anyag- és áruforgalmi osztályok) az MN hadtáp törzs, valamint az MN szolgálatfőnökségek közvetlen szakmai irányítása mellett feladataikat eredményesen hajtották végre.

Az „M” anyagok megalakítása, tárolása és nyilvántartása, valamint a bekövetkezett változások időszakonkénti pontosítása az alaputasítás világos és egyértelmű előírásai eredményeként maradéktalanul végrehajtásra kerültek.

A tervezés korszerűsített rendszere lényegében négy éven keresztül beváltotta a hozzá fűzött reményeket és biztos alapot teremtett a további korszerűsítés számára.

Az utasítás alapján végrehajtott tervezési feladatok elemzése során később az is megállapítást nyert, hogy az új rendszer pozitív vonásai mellett egy sor negatívumot is tartalmaz. Konkrétan:

- az egyes szolgálati ágak tervezési rendszere sokkal nagyobb mértékben különbözött egymástól (forma, tartalom, példányszám) mint ahogy azt a sajátosságok megkövetelték;

- a csapatoknál szerkesztett tervek felterjesztése után a magasabbegységek-nél, majd a seregtesteknél a feldolgozás aprólékos, hosszadalmas munkát jelentett, melynek során sok volt a hibalehetőség forrása.

Tovább bonyolította a helyzetet az, hogy az 1970-es évek első felében tovább növekedett a csapatok „M” anyagi ellátottsága, a tartalékos hadkötelesek részére a hadiruházat kiadása általánossá vált, új középírányító szervek léptek a hadrendbe.

A fenti tények 1973-ban szükségszerűen maguk után vonták - követelményként - a hadtápszolgálat „M” anyagtervezési rendszerének további korszerűsítését, olyan igénnyel, hogy az tükrözze az addigi fejlődést és mintegy 6-8 évig érvényben tartható legyen.

Az MN hadtáp törzs az MN hadtáp szolgálat főnökségek és seregtest hadtáp törzsek kollektív munkája eredményeként 1973 évben tovább tökéletesítették a rendszert, melynek főbb jellemzői az alábbiak voltak:

- tartalmazta a mozgósítás hadtáp anyagi-technikai biztosításával kapcsolatos valamennyi rendszabályt, a tervezéstől a végrehajtásig bezárólag;

- egységesítette valamennyi szolgálati ág tervezési mechanizmusát beleértve a tervezési okmányok formáját és példányszámát is;

- differenciálta az egyes tervezési szintek feladatait, a rendszerbe lépett „központ”-ok több területen (összesítés, utalványozás stb.) mentesítették az MN hadtáp szolgálat főnökségeket a kidolgozói munkától;

- lehetővé tette a jelentési okmányok gépi úton történő feldolgozását, ezáltal mentesítette a különböző tervező szervezeteket a manuális munkát végző összesítéstől.

Már az utasítás kiadásakor láttuk azonban, hogy ezt is átmeneti megoldásnak tekinthetjük és az előfeltételek létrejöttének függvényében előbb utóbb át kell térnünk a gépi adatfeldolgozáson alapuló felső szintű tervezési rendre.

Az utasítás emellett nem oldotta meg teljes mélységben a csapatok hadtáp tisztjei mentesítését a nagytömegű manuális munkától és nem biztosította a maximális pontosságot. Az állomány és rendfokozati arányok felülvizsgálata eredményeként a hadtápszolgálatba különböző beosztásokba polgári személyek kerültek, akiknek e téren még nem volt tapasztalatuk.

A fenti okok miatt 1976-ban megkezdtük a további korszerűsítés vizsgálatát, melyhez kedvezően járult hozzá, hogy az MNHF-ségen létrejöttek a gépi adatfeldolgozás kedvező személyi és technikai előfeltételei. Ennek eredményeként

kidolgoztuk a központi tervezés rendszerét, melyet az eü. szolgálat területén már 1977 őszén kísérleti jelleggel realizáltunk. E tapasztalatokra alapozva vezettük be MN szinten 1979 őszén az új rendszert, melynek főbb jellemzői az alábbiak:

- a tervezés valamennyi folyamata gépi úton történik, ezáltal biztosított a maximális pontosság és tehermentesítve vannak a végrehajtók a nagy mennyiségű manuális munkától;

- a vezetés valamennyi szintje részére biztosítjuk a szükséges adatokat és azok folyamatos naprakészségét;

- a jelenlegi 2 évenkénti ismételt részletes tervezés időszakát 6-8 évre toljuk ki;

- a feldolgozott állománytáblák adatai más munkaterületeken is rendelkezésre állnak a vezetés számára.

Az anyagi és technikai eszközök tervezési folyamata – mint főterület – mellett az 1979 évben kiadott új szabályzat a mozgósítás hadtápbiztosításának egyéb részterületeit is rendezte, konkrétan:

- a mozgósítási szállítások tervezését és végrehajtását;
- a laktanyába visszamaradó anyagok összegyűjtését, jelentését és felhasználását;

- az anyagok és technikai eszközök tárolását, karbantartását és frissítését;

- a különböző szintű tartalékok (BH, megyei és VK) ellátását;

- a hátországi katonai szervezetek utaltsága és ellátása tervezésének és szervezésének alapvető kérdéseit.

Az új rendszerrel kapcsolatos eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy hosszabb távon kielégíti az igényeket és várhatóan az elkövetkezendő évtizedben – kisebb korrekciók kivételével – jelentősebb változtatásra nem lesz szükség. E téren további feladatunknak azt kell tekintenünk, hogy az eü. szolgálat mellett a többi hadtáp szolgálati ágánál is áttérjünk legkésőbb 1981 őszéig az új tervezési rendre. Ezel párhuzamosan pedig a hadtápszolgálat valamennyi szintjén be kell gyakoroltatnunk a személyi állománnyal a tervezéssel, okmányok pontos kitöltésével kapcsolatos feladatait, mert a gépi tervezés eredményesen csak akkor alkalmazható, ha az alapbizonylatok a valós helyzetet tükrözik és pontosak.

A Magyar Néphadsereg *ideiglenes hadtáp anyagi és technikai hadinormáit* az „M” anyagtervezési utasítással egyidőben 1969 év őszén adtuk ki.

Az első ízben kiadott hadinormák az előzőekhez viszonyítva korszerűbbek voltak, kezelésük egyszerűbb volt, azok alapján a csapatok az „M” anyagtervezést közel egy évtizeden át sikeresen végrehajtották.

Fogyatékosága viszont az volt, hogy éveken keresztül nem kerültek kiadásra a közlekedési szolgálat hadinormái, az egészségügyi szolgálat normafüzete túlzottan bonyolult volt és nem tartalmazta a 30 napos készletre vonatkozó számvetési alapadatokat, az üzemanyag szolgálat normafüzetéből hiányoztak a – számvetések elkészítéséhez szükséges – gépek adatai.

A fentiek alapján célszerűnek látszott már 1973-ban a hadinormák felülvizsgálata, átdolgozása és újólag történő kiadása, melyet az alábbi tényezők is indokoltak:

- az MN új szervezeti struktúrájának a kialakulása, új seregtestek és seregtest szintű szervezetek, az MN hadtáp középírányító szervei hadrendbe lépése, mások megszűnése;

- egyes hadrendi elemek összevonása, új típusú szervezetek létrehozása;
- MN szinten az anyagok és technikai eszközök vonatkozásában bekövetkezett profiltisztulás;
- hadinormák további tökéletesítése, kiszélesítése, anyagi előfeltételeinek létrejötte.

E kérdésben az MNVK illetékes szervével egyetértésben arra az álláspontra jutottunk, hogy az új végleges normák kialakítása előtt az anyagokat rendszerezni kell, azzal a célkitűzéssel, hogy az állománytáblában szereplő anyagok körét szűkítsük, a normákban meghatározott anyagok körét pedig szélesítsük, továbbá tegyük azokat alkalmassá gépi adatfeldolgozásra. Ennek realizálása hosszabb kimunkálást igényelt, ezért figyelembe véve a strukturális és szervezeti változásokat 1973 őszén szükséges mértékben a hadinormák helyesbítését hajtottuk végre, az új végleges normák kiadását pedig 1977-ben és 1979-ben két ütemben realizáltuk.

E kérdést összegezve úgy ítéljük meg, hogy az új ideiglenes hadinormák hosszabb távon érvényben tarthatók és a későbbiek során belépő új eszközök és anyagok azokba illeszthetők. Ennek következtében a jövőben lényeges módosítást nem tartunk célszerűnek.

A mozgósítás esetére kiírt *tartalékos állomány hadiruházati ellátását* 1967-től – a mozgósítási rendszer korszerűsítésének szerves részeként – folyamatosan végezzük.

A rendszer bevezetéseként – kísérleti jelleggel – 1966–1967-ben két magasabbegység tartalékos állománya részére adtuk ki a hadiruházatot, azzal az elgondolással, hogy pozitív tapasztalatok esetén a rendszert fokozatosan az egész MN-re kiterjesztjük.

A tartalékos hadkötelesek hadiruházattal történő ellátása során 1971–1974-ig folyamatosan a lebiztosított tartalékos állomány megkapta a hadiruházatát és azóta tárolja a lakásán.

A hadiruházattal történő ellátás rendszere kifejlesztésének időszakában a tartalékos hadkötelesek bevonulási paranccsal történő ellátását az egységek jelentős részénél összehangoltuk a hadiruházat kiadásával.

Az ellátás kezdeti időszakában 1974-ig kiírás megszűnése esetén a felszerelést a kiegészítő parancsnokságok vonták be és juttatták el az alakulatokhoz. Az „M”-re újonnan kiírt hadköteleseket pedig az alakulatok látták el hadiruházattal. A területről elköltözött hadkötelesek nem vitték magukkal hadiruházataikat, az tőlük bevonásra került és ha az új lakóhelyükön kiírásra kerültek ismételten be kellett őket öltöztetni. Mindez a tartalékos állomány gyakori mozgásával (munkából való kiesésével, utaztatásával) és jelentős adminisztrációval járt.

A beöltöztetett tartalékos hadkötelesek létszámának növekedésével a felszerelés szervezethez és az ellátott tartalékos állománynál a ruházat megőrzésével és megóvásával kapcsolatos kedvező tapasztalatok mellett a problémák köre is bővült, mivel a tartalékosok ellátása napi feladattá vált és ez jelentős terhet rótt az alakulatok ruházati szolgálatára, a kiegészítő parancsnokságokra, valamint – a ruházati szolgálattal nem rendelkező – „M” törzsek állományára.

A fennálló problémák és gyakorlati tapasztalatok azt mutatták, hogy a meglévő szervezetekre épülő végrehajtás, a feladatok és a felelősség megosztásának akkori rendje az ellátási rendszerben adódó lehetőségeket a kívánt mértékben nem juttatták érvényre.

Ugyanakkor figyelembe kellett venni azt a tényt is, hogy a fennálló problémák ellenére a hadiruházati ellátás rendje alapjaiban bevált. Azzal, hogy a tartalékos hadkötelesek hadiruházatukat a lakásukon tárolják és abban vonulnak be, pozitívan hatott a mozgósítási készenlét időnormáira is.

Az új rendszer pozitív és negatív vonásait összevetve arra a következtetésre jutottunk, hogy eredeti célkitűzéseink fenntartása mellett szükséges a végleges rendezés. Ennek alapján az érintett szervek együttműködésével kidolgoztuk a mozgósítási rendszernek legjobban megfelelő korszerűsített ellátási rendet, amely tehermentesíti a csapatokat és kiegészítő parancsnokságokat, biztosabbá teszi az ellátást, ugyanakkor egyszerűsíti az adminisztrációt.

A korszerűsített rendszer lényege, hogy a megyénként létrehozott hadiruházati részlegek útján, a tartalékos hadkötelesek a nyílt mozgósításra vonatkozó bevonulási paranccsal történő ellátásukkal egyidejűleg a hadiruházatukat is megkapják. A részükre kiadott hadiruházatot a hadkötelesek – alakulatok közti átcsoportosításuk, illetve más megyékbe történő elköltözésük esetén – magukkal viszik, melynek okmányolása a részlegek között történik.

A végrehajtott ellenőrzések és az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a korszerűsített rendszer bevált, megfelel a követelményeknek. Ezt igazolják az alábbiak:

- az alakulatoknál megszűnt az ellátással járó leterheltség, ami különösen a ruházati szolgálattal nem rendelkező alakulatoknak és „M” tőrseknek kedvez;

- több száz helyen történő ellátás leszűkült a 20 hadiruházati ellátó részlegre, ugyanakkor a kiegészítő parancsnokságokon csökkent az adminisztráció azáltal, hogy az alakulatok helyett csak a hadiruházati ellátó részlegekkel működnek e téren együtt.

- azzal, hogy a hadköteleseket átcsoportosításuk, illetve más megyék területére történő elköltözésük esetén a hadiruházat leadásával és újbóli felvételezésével nem terheljük (csak az okmányok mozognak a részlegek között), jelentősen csökkentjük kivonásukat a termelő munkából;

- az eddiginél kevesebb ráfordítással végezhető a hadiruházat mozgatása, biztonságosabb a nyilvántartás, jobban biztosítható a méretarányos cserekészlet, megbízhatóbb az ellenőrzés.

Természetesen emellett, hogy egyértelműen megállapítható, hogy az új rendszer bevált az elmúlt években, problémák is jelentkeztek, amelyekre a jövőben kiemelt figyelmet kell fordítanunk. Ezek közül a leglényegesebbek az alábbiak voltak:

- indokolatlanul nagy volt a tartalékos állomány fluktuációja (évi 15–20%), ennek következtében a részlegek maximálisan le voltak terhelve.

- nem került beöltöztetésre a teljes biztonsági hányad (annak csak 10%-a), ezért „M” összekovácsolási gyakorlatok során az esetek többségében kiegészítő beöltöztetéseket kellett végrehajtani részben a csapatoknak, részben a részlegeknek;

- a tartalékos állomány korosodásával a kiadott hadiruházatot kihízta, de nem lett tudatosítva, hogy a részlegeknél ez esetben cseréket eszközölhet;

- a csapatok a tartalékosok igénybevétele esetén nem rendezték le a károkot, ezért az a hadiruházat bevonásáig nyitott kérdés maradt és a részlegeknek kellett lefolytatni a káreljárásokat, illetve kellett pótolni a vesztegeket;

A fenti problémákat az 1980-as évek elején tervezzük megszüntetni. Ennek első lépéseként 1980-ban a teljes biztonsági hányadot és különböző szintű tartalékokat beöltöztetjük.

A hadiruházati ellátás terén szerzett kedvező tapasztalatokra és eredményekre alapozva vizsgáltuk egyéb anyagok kiadhatóságának a lehetőségét is. Úgy véljük, hogy minden előfeltétel biztosított az egyéni vegyvédelmi eszközök és egészségügyi anyagok kiadhatóságára is. Ezért az 1980-as években ezeket az anyagokat is célszerűnek tartjuk kiadni a tartalékos állományoknak.

Ismert tény, hogy a *Magyar Népbadsereg csapatai* előírt „M” készenléti időre történő megalakíthatóságát döntő mértékben befolyásolja azok *anyagi és technikai eszközökkel történő gyors feltöltése*. A várható ellenség hadművelleti elveit figyelembe véve ez csak akkor lehetséges, ha ezek az anyagok az alakulatok megalakulási helyein, vagy annak közelében vannak tárolva.

E problémával 1969. évben kezdtünk behatóan foglalkozni és még az évben fel is mértük az MN „M” tárolási helyzetét.

A felmérés befejezése után 1970. évtől – az előfeltételek függvényében – az „M” anyagok és technikai eszközök folyamatosan kiszállításra kerültek. Az erőfeszítések eredményeként 1973-bázis év végéig az MN „M” anyagkészletének csupán 4⁰/₀-a maradt központi készletbe tárolva.

Az e téren előttünk álló feladatok sikeres végrehajtását hátrányosan befolyásolták azonban az alábbi tényezők:

- az „M” bázisok egy része ideiglenes jellegű volt (barakraktárak), amelyek nem biztosították a korszerű tárolás feltételeit, ugyanakkor fenntartásuk jelentős anyagi- és munkaráfordítást igényelt;

- az egyes „M” törzsek nem rendelkeztek az „M” anyagok őrzéséhez, tárolásához és karbantartásához szükséges személyi feltételekkel;

- az élelmezési anyagok tárolására kijelölt raktárak egy része nem volt alkalmas azok – tartós – tárolására;

- az üzemanyag helyszínen történő tárolásához nem rendelkezünk megfelelő mennyiségű hordóval, helyenként a párolgásból adódó veszteségek pótlására nem volt meg a lehetőség;

- a laktanyák zsúfoltsága már nem tette lehetővé további anyagátcsoportosítások útján történő raktártér felszabadítását.

Figyelembe véve azt a tényt, hogy a központi készletben tárolt „M” anyagok mennyisége a további szervezési időszakok során az újonnan hadrendbe lépő alakulatok anyagaival folyamatosan emelkedik, ezért az 1973-at követő években is fő feladatunknak tekintettük az „M” tárolás terén fennálló problémák megoldását.

Addig, amíg 1973-ig egységesen valamennyi hadtáp tagozatban forszíroztuk az „M” raktárak építését, 1974-től a főfigyelmet az MN központ és tábori hadtápra összpontosítottuk. Erre az időszakra esik több nagy bázis rendszerbe léptetése, valamint a barakraktáraknál korszerűbb, téglá, vasszerkezetű téglabéléses raktárépületek és zárt színek építése. Gyakorlatilag az ezirányú tevékenység eredményeként az utóbbi öt évben több tízezer m²-el növeltük tárolótér kapacitásunkat. Ennek következtében a két tagozat „MZ” anyagi és technikai eszközei mintegy 90⁰/₀-a a helyszínen van tárolva.

Az MN központ és tábori hadtáp „M” tárolótér fejlesztés mellett 1976-tól ismét napirendre tűztük a csapatok „MZ” anyagi és technikai eszközei kiszállí-

tását, melyet az MN laktanyáiban meglévő lehetőségek jobb kihasználása útján igyekeztünk megoldani. Ennek érdekében nyilvántartottuk a még „M” utalványon lévő készleteket és helyszíni vizsgálatokkal igyekeztünk ennek mennyiségét csökkenteni. A készletek növekedése miatt azonban e téren jelentős eredményeket elérni nem tudtunk, ezért az öt év alatt az „M” utalványon tárolt anyagok mennyisége minimális mértékben ismét emelkedett. Ebből következik, hogy e kérdést az 1980-as években is napirenden kell tartanunk és együttműködve a HM illetékes szerveivel és seregtest hadtáp törzsekkel tovább kell tökéletesítenünk a laktanyai tárolási rendet, ezáltal elérni, hogy a még központi készletben tárolt anyagok és technikai eszközök egy része kiszállítható legyen.

Úgy vélem, hogy az MN központ és tábori hadtáp tagozatokban az összevont „M” bázisok működésének kedvező tapasztalataira alapozva, a következő időszakban napirendre tűzhetjük a körzeti (területi) „M” bázisok létrehozását is. Elgondolásom szerint tagozatra való tekintet nélkül e bázisokon lehetne tárolni az adott területen megalakuló valamennyi hadrendi elem minden „MZ” anyagát és technikai eszközét. Ahhoz azonban, hogy ez realizálható legyen, valamennyi érintett szerv bevonásával további vizsgálatokra van szükség.

Szoros összhangban a raktárgazdálkodással kezdtük meg 1976-ban az „MZ” anyagok és technikai eszközök tárolási rendszerének korszerűsítését.

Az 1976-ot megelőző években a hagyományos tárolás lényege az volt, hogy az egyes alakulatok különböző anyagait és komplettjeit alegységenként, ezen belül funkcionális elemenként és kocsirakományokként tároltuk. Ez a tárolási mód rendkívül helyigényes volt, nem tette lehetővé a tárolótér gazdaságos kihasználását.

Az érintett szervek bevonásával 1976-ban kísérleteket folytattunk és annak eredményeként 1977-ben áttértünk a korszerűbb tárolási rendre, melynek lényege az volt, hogy az anyagok és technikai eszközök egységes követelmények és a kiadás sorrendjének megfelelően kerültek csoportosításra. A gépkocsinkénti csoportosítás meg lett szüntetve. A raktárajtók közvetlen közelébe az alakulattá váláshoz szükséges anyagok kerültek, ezek mögé a működőképesség eléréséhez szükséges anyagokat helyezték.

Ez a tárolási rend biztosította:

- az anyagkarbantartás és ellenőrzés raktáron belüli végrehajtásának feltételeit, a hozzáférhetőséget;
- egyidőben több helyen (ajtón, ablakon) történő anyag kiadást;
- emeletes raktáraknál valamennyi szint egy időben történő kiürítését;
- a színekből a technikai eszközök több irányba való kivonhatóságát, azok közelébe történő kikonzerválást és gyülekeztetést;
- a rakodóeszközök (csúzdák, targoncák stb.) hatékony felhasználását;
- tűz esetén a gyors oltás és mentés lehetőségét.

Annak érdekében, hogy a tárolótér gazdaságosabban ki tudjuk használni, széles körben bevezettük a konténerizálást, csomagolást és kalodázást. Ezáltal egyidejűleg a málházás kedvező előfeltételeit is megteremtettük.

Az áttéréssel egyidőben segédletben szabályoztuk az „MZ” anyagok és technikai eszközök tárolása, nyilvántartása és karbantartása szabályait, az „M” bázisokon és raktárakban folyó tevékenység rendjét.

Ez irányú tevékenységünk eredményeként az MN központ és tábori hadtáp tagozatban az áttérés megtörtént, seregest hadtáptagozatokban pedig még folyamatban van.

E téren úgy vélem, hogy a következő időszak feladatának a szintentartást kell tekintenünk.

A Magyar Néphadsereg békében nem élő alakulatai *polgári bázisokra történő rátelepítése*, illetve a rendszer további kiterjesztése terén a vártnál kisebb eredményeket értünk el. Gyakorlatilag az is megállapítható, hogy e kérdések az elmúlt tíz évben stagnáltak és előrelépés csak az 1980-as évek elején várható, elsősorban a közúti és vasúti csapatok vonatkozásában.

A „VOLÁN” vállalatokra települt ö. gk. száll. z.-ak vonatkozásában szerzett kedvező tapasztalatok feltétlen arra kell, hogy iniciáljanak bennünket, hogy a jövőben e kérdést kiemelten kezeljük, annál inkább, mert:

- az érintett vállalatoknál az alakulatok részére szükséges személyi állomány létszámában is és a megfelelő szakképzettségi összetételben is zömében megtalálható. A hadsereg és a népgazdaság szempontjából egyaránt előnyös, hogy az érintett hadkötelesek katonai képzésére fordított idő lényegesen csökkenthető, mivel alapvető képzettségüket a polgári életben már megszerezték. Néhány – a hadseregben is szükséges – szakképzetség pedig teljes értékűen csak a polgári életben sajátítható el;

- a vállalatok vezető állományából az alakulatok parancsnoki állománya is kiállítható. E hadkötelesek békében is tervezett „M” beosztásukban lényegében azonos területen dolgoznak, ezért „M” beosztásukra való felkészítésük a tartalékos parancsnoki állomány közül egyedülállóan kiemelkedőnek tekinthető. Emiatt a többi tartalékos parancsnoktól eltérően magasabb beosztásokba, az alakulatok vezető parancsnoki posztjaira is tervezhetők;

- a szak és vezetési ismereteken kívül lényeges tényező az összeszokottság, mely sok nehézségeken átsegíthet. E tényező az alakulatok erkölcsi-politikai helyzete szempontjából is előnyös;

- az érintett vállalatoknál az alakulatok jellege szerinti technikának a szükséges típusokban és kellő mennyiségben való jelenléte lehetővé teszi a technikai eszközök zömének a vállalatoktól való biztosítását is. E technikai eszközök biztosítását kevésbé érinti az erkölcsi elavulás, addigra ugyanis általában elhasználódnak és újabbakra, korszerűbbekre cserélik ki azokat;

- a személyi állomány és a technika zömének egy helyről történő biztosítása lehetővé teszi, hogy a gépjárművekhez más alakulatoknál nagyobb arányban kerüljenek saját vezetőik és kezelőik;

- a vállalatoknál a feltételek megteremtése után az alakulatok speciális katonai anyagai is elhelyezhetők;

- a vállalatoknál a személyi állomány és a technika zömének megléte megkönnyíti és meg is gyorsítja az alakulatok mozgósítását. Adott esetben az alakulatok mozgósításán dolgozik az adott vállalat egész apparátusa.

Az előbbi tényezők mindegyike abban az irányban hat, hogy az érintett alakulatok mozgósítása szervezettebben, gyorsabban és bonyolult körülmények között is eredményesen megtörténjék.

Az előbbieket azt is jelentik, illetve lehetővé teszik, hogy a legkisebb ráfordítással a legnagyobb eredményt érjük el. A jelenlegi körülményeinknek, szer-

vezeti és technikai lehetőségeinknek megfelelően a legrövidebb idő alatt működőképes alakulatoknak szervezeten történő felállítására adnak szilárd alapot.

Az előbbi tényezők az alakulatok mozgósításának e módszerét előtérbe állítják. Indokolják, hogy a mozgósítás e módja a jelenleginél szélesebb körűen minden olyan alakulatnál alkalmazásra kerüljön, ahol arra lehetőség van, illetve a lehetőségek – a szükséges feltételek biztosításával – megteremthetők. Megvalósítását a jelenlegi helyzet és körülmények is indokolják.

A szállító zászlóaljok VOLÁN vállalatok bázisain való megalakításának célzerűségét, e módszer helyességét és hasznosságát az elmúlt évek tapasztalatai, összekovácsolási gyakorlatai egyértelműen és nagyon határozottan bizonyították. Az eredmények az elméleti elvárásoknál is jobbak voltak. Bár a VOLÁN vállalatok szervezettsége és technikai ellátottsága jobb az átlagosnál, az ott szerzett tapasztalatok általánosíthatók, más polgári bázisokra és alakulatokra kiterjeszthetők, legalábbis nyomatékosan indokolják annak vizsgálatát, hogyan, milyen feltételek mellett lehet e módszert továbbfejlesztetni, általánosítani, milyen feladatokat kell megoldani a jelenleginél lényegesen szélesebbkörű alkalmazáshoz. Ugyanis a számbajöhető bázisoknál is megtalálható az alakulatokhoz szükséges személyi állomány és technika zöme, s adott esetben az alakulatok megalakításán dolgozhat a bázisok apparátusa.

Az elmúlt években vizsgáltuk a fejlődés lehetséges változatait is. Ennek alapján megállapítottuk, hogy a kiszélesítés olyan alakulatoknál történhet, amilyen jellegű polgári bázisok az országban találhatóak. Ilyen alakulatok lehetnek többek között a jelenlegi szállító zászlóaljakon kívül gépkocsi- és harckocsivonatú zászlóaljok, táborigépjárműjavító üzemek, közúti és vasúti csapatok és azok javítóbázisai, továbbá a táborigépjárműjavító üzemek, sebesültszállító vonatok, a tábori sütődék, vágóüzemek, mosódák, katonai kereskedelmi boltok.

E tevékenység kiszélesítése azonban mélyreható vizsgálatokat, sokoldalú és széleskörű tevékenységet követel.

Alakulatok polgári bázisokon történő megalakítása kiszélesítéséhez elsősorban annak konkrét felmérése szükséges, hogy megoldása mely alakulatokra vonatkozóan és mely polgári bázisokon lehetséges, illetve célszerű.

Az MNVK illetékes szerveivel együttműködésben és az érintett MN hadtáp szolgálat főnökségek aktív közreműködésével az 1980-as évek első felében tervezzük az ezzel kapcsolatos további vizsgálatokat és azok alapján törekvéseink realizálását.

Összességében a mozgósítási tevékenység általam tárgyalt néhány szakterülete elemzésének tapasztalatai úgy érzem feljogosítanak arra, hogy az elmúlt évtizedről olyan következtetést vonjak le, hogy az MN hadtáp mozgósítási helyzete kedvező irányban és a kívánt ütemben fejlődött. Ezen belül:

- a központi leszabályozottság;
- a mozgósítás hadtápbiztosítása tervezése;
- a hadinormák követelmények szintjének megfelelő kialakultsága;
- a tartalékosok részére a hadiruházat kiadása;
- az „MZ” anyagok és technikai eszközök korszerű tárolása, karbantartása és frissítése területén az elvárásoknak megfelelő eredményeket értünk el.

Emellett azonban az is megállapítható, hogy az elért eredmények stabilizálása a következő évek feladata, melyhez a mozgósítási munkával foglalkozó hadtáp szakképzettségű állomány jó hozzáállása, lelkiismeretes munkája szükséges.